

فلسفہ قانون

جلسہ دوم

نظریہ قانون طبیعی

(توماس آکویناس)

حقوق معنوی

- اختصاص - این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.
- غیر تجاری - این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.
- اشتراک - اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.

دو نظریه

- الف خوب است، چون خداوند به آن حکم کرده است. (نظریه حکم الهی)
- خداوند به انجام امر الف حکم کرده است، زیرا امر الف خوب است. (نظریه قانون طبیعی)

- حکمای اشعری معتقد به نظریه حکم الهی و حکمای معتزله، معتقد به نظریه قانون طبیعی بودند.

- نظریه گذشتگان ما این بود که تفاوتی بین امر اخلاقی و قانونی نیست و بین این دو مفهوم رابطه تاریخی زیادی وجود دارد.

- تفکرات توماس آکویناس، در چارچوب شکل کلاسیک نظریه قانون طبیعی می باشد.

نظریه قانون طبیعی

- بین قانون و اخلاق رابطه ذاتی برقرار است.
- اعتبار اخلاقی شرط منطقی ضروری اعتبار قانونی است.
- در این نظریه بسیاری معتقدند: خداوند یا طبیعت غایاتی را در دنیا برای انسان ها نهاده است و تکلیف اخلاقی انسان این است که این غایات را کشف کند و طبق آن عمل کند.

نظریه قانون طبیعی

- مدعای اصلی: مفهوم قانون رابطه مفهومی و ضروری با مفهوم اخلاق دارد.
 - اعتبار اخلاقی (دست کم) شرط ضروری اعتبار قانونی است.
 - قانون ناعادلانه اساساً قانون نیست.
- مدعای ثانوی: نظم اخلاقی جزئی از نظم طبیعی است (نظریه اخلاق خاص)
 - ممکن است روایت الهیاتی از این موضوع داشت که منشأ آن را خدا می داند یا روایت عرفی که معتقد به وجود خوب و بد طبیعی است.
 - خدا حکیم است. پس در جهان خلقت یک نظم حکیمانه وجود دارد. این نظم حکیمانه دو ویژگی دارد: یکی این که بازتابنده خرد بی پایان الهی و حکیمانه است و نکته دوم این است که معطوف به خیر است.
 - چنین طرح حکیمانه که معطوف به خیر است، قانون جاودانه نام دارد.
 - این طرح حکیمانه در دو جا قابل مشاهده است:
 - یکی در جهان طبیعت که دارای دو اقلیم است: اول انسان دارای اراده: قانون اخلاقی دوم موجود فاقد اراده: قانون طبیعی
 - دیگری در ماورای طبیعت: قانون الهی
- قرائت کلاسیک نظریه قانون طبیعی قایل به هر دو مدعی است. ولی قرائت مدرن آن تنها قایل به مدعی اصلی است.

قرائت آکویناس

- خداوند جهان را طبق حکمت خود آفریده است که طرحی معقول است.
- این طرح معقول معطوف به خیر است.
- این طرح معقول همان قانون جاودانه است.
- قانون جاودانه باید یکسره معطوف به خیر باشد.
- قانون جاودانه بر سراسر اجزا و ذرات این عالم حاکم است.
- جامعه انسانی برای اداره امور جاری خود نیاز به تصویب قوانینی دارد. (قوانین موضوعه)
- قوانین موضوعه باید با قانون طبیعی سازگار باشد.
- برای سازگاری قوانین موضوعه باید معطوف به خیر و مصلحت عام باشد.
- قوانین موضوعه باید با عباراتی روشن به عموم اعلان شود.
- قوانین موضوعه باید از اقتدار لازم در جامعه برخوردار باشد. (صادر کننده این قوانین باید صاحب اقتدار مشروع باشند)

انواع قانون

- الهی: قیودی که خداوند آفریده و خود مقید به آن است.
- اخلاقی: واضع آن خداوند است.
- طبیعی: واضع آن خداوند است.
- موضوعه: واضع آن انسان است.

توانا
TAVAANA

قوانین موضوعه

- قوانین موضوعه باید، صورت ملموس و خارجی شده قوانین الهی و سازگار با قانون جاودانه باشد.
- قوانین موضوعه اگرچه واضح آن ها انسان است، ولی تنها گروهی از انسان ها که واجد اقتدار سیاسی هستند، می توانند آن را وضع کنند.
- پس آکویناس، قانون را این گونه تعریف می کند: قوانینی که توسط یک مرجع اقتدار سیاسی که مشروع و به حق است، تصویب شده که باید به وضوح و روشنی ابلاغ شود و معطوف به خیر و سازگار با قانون جاودانه است.

طبیعت گرایی اخلاق

• طبیعت گرایی در اخلاق: صفت اخلاقی = صفت طبیعی استدلال:

• الف خوب است.

• اگر خوب، فایده باشد.

• پس الف فایده مند است.

• مور (فیلسوف آمریکایی) معتقد است که این استدلال در مورد خوب، صادق نیست. زیرا:

• آیا خوب، خوب است؟ بله

• آیا خوب فایده مند است؟ سوال باز است و در مورد آن اختلاف نظر وجود دارد.

• پس نمی توان گفت خوب همان فایده مند است.

• آیا خوب همان قانون الهی جاودانه است؟ نمی توان مطمئن بود.

اعتبار قانونی

- اعتبار قانونی در گرو اعتبار اخلاقی است و قانون نهایتاً باید عادلانه باشد.
- برخی معتقدند اعتبار قانون و توجیه آن، ناشی از عوامل و نیروهای بیرونی است. (علت)
- برخی معتقدند که اعتبار قانون، ناشی از عوامل درونی و ذهن افراد است. نظریه قانون طبیعی از این دست است. (دلیل)
- در این نظریه مرز بین قانون و زور به خوبی مشخص شده است. ولی مرز بین قانون و اخلاق این گونه نیست.
- تغییر تکالیف قانونی آسان و در گرو تصمیم ماست ولی این امر در مورد تغییر تکالیف قانونی صادق نیست.

www.tavaana.org

انتقادات

- برای ذهنیت علمی دشوار است که بپذیرد انسان ها غایتی جز آنچه که خود برای خود قرار می دهند، دارند.
- حتی اگر غایت طبیعی را بپذیریم سخت است که نظریه اخلاق را بر آن استوار کنیم.
- شک است که آیا اعتبار اخلاقی شرط لازم اعتبار قانونی است. برخی قوانین وجود دارند که اخلاقی نیستند.

حقوق معنوی

- اختصاص - این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.
- غیر تجاری - این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.
- اشتراک - اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.